

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний університет
Факультет іноземної філології
та соціальних комунікацій

X

**ВСЕУКРАЇНЬКА
НАУКОВА КОНФЕРЕНЦІЯ**

СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ СУЧАСНОГО СУСПІЛЬСТВА

27-28 квітня 2023 року

Матеріали

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ІНОЗЕМНОЇ ФІЛОЛОГІЇ ТА
СОЦІАЛЬНИХ КОМУНІКАЦІЙ**

**СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ СУЧАСНОГО
СУСПІЛЬСТВА**

**МАТЕРІАЛИ X ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ СТУДЕНТІВ, АСПІРАНТІВ,
ВИКЛАДАЧІВ ТА СПІВРОБІТНИКІВ**

(Суми, 27-28 квітня 2023 року)

Суми, 2023

С-70 Соціально-гуманітарні аспекти розвитку сучасного суспільства:

Матеріали десятої Всеукраїнської наукової конференції студентів, аспірантів, викладачів та співробітників (Суми, 27–28 квітня 2023 р.) / уклад. М. М. Набок. Суми : Сумський державний університет, 2023. 367 с.

До збірника увійшли наукові матеріали, присвячені актуальним проблемам сучасного перекладу, етнолінгвістики, стилістики, методики та методології сучасних мовознавчих та літературознавчих дисциплін. Складовою збірника є наукові розвідки з питань релігії та культури, соціальних і міжкультурних комунікацій, психологічної теорії та практики, соціологічних досліджень.

Для викладачів закладів вищої освіти, аспірантів, студентів, учителів загальноосвітніх шкіл, гімназій, ліцеїв та коледжів, усіх, хто цікавиться питаннями соціогуманітарного напрямку.

Матеріали друкуються в авторській редакції.

employment and wage discrimination? Analyzing the relationships between body art and labor market outcomes. *Human Relations*. 2016. № 72(5). P. 962–987. URL : <https://www.researchgate.net> (date of application : 12.04.2023).

6. Kluger N., Misery L., Seite S., Taieb C. Tattooing: A national survey in the general population of France. *Journal of the American Academy of Dermatology*. 2019. Vol. 81, Iss. 2. P. 607–610. URL : <https://www.jaad.org> (date of application : 12.04.2023).

7. Share of Americans with one or more tattoos as of 2021, by number of tattoos. Statista : website. URL : <https://www.statista.com> (date of application : 12.04.2023).

8. Stirn A., Hinz A., Brähler E. Prevalence of tattooing and body piercing in Germany and perception of health, mental disorders, and sensation seeking among tattooed and body-pierced individuals. *Journal of Psychosomatic Research*. 2016. Vol. 60, Iss. 5. P. 531–534. URL : <https://www.sciencedirect.com> (date of application : 12.04.2023).

9. Swami V., Ruskin A., Pietschnig J., Bertl B., Nader I. W. Personality differences between tattooed and non-tattooed individuals. *Psychological Reports: Mental & Physical Health*. 2012. № 111 (1). P. 97–106.

Наталія Теслик,

канд. психол. наук

ст. викладач кафедри психології, політології та соціокультурних технологій

Сумського державного університету

Дарина Громико,

магістрантка Сумського державного університету

СТРЕСОСТІЙКІСТЬ ВОЛОНТЕРІВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Актуальність теми полягає у стрімкому розвитку волонтерської діяльності під час кризових ситуацій у суспільстві, що детермінує збільшення

необхідності розгляду і супутніх проблем. Проблематика стресу є безумовно актуальною під час військового стану для більшості українців. Тому для волонтерів, які щодня стикаються з результатами війни, питання стресостійкості, як особистісного опору великої кількості стресу, є дуже важливим.

Мета розвідки. На основі теоретичного матеріалу визначити детермінанти стресостійкості волонтерів та розглянути особливості впливу в умовах воєнного стану.

Завдання дослідження.

1. Визначити поняття стресостійкості у психології та її компоненти;
2. Розглянути особливості волонтерства як виду діяльності та його особливості під час воєнного стану;
3. Комплексно сформулювати теоретичні висновки щодо стресостійкості волонтерів в умовах воєнного стану;
4. Визначити перспективи розвитку дослідження стресостійкості волонтерів в умовах воєнного стану.

Теоретична значущість роботи полягає у відносній новизні аналізу даної проблематики. Під час пошуку інформації, нами майже не було знайдено праць, які досліджували стресостійкість волонтерів в умовах воєнного стану.

Практична значущість роботи полягає у можливості покладення теоретичного дослідження стресостійкості у волонтерів під час воєнного стану у основу розробки технології розвитку стресостійкості.

Основні результати та висновки дослідження, їх цінність.

Так як стрес – є досить широким поняттям і неоднозначним у трактуванні, це зумовлює і широкий спектр розуміння стресостійкості як психологічного феномену.

Стресостійкість як поняття залежне від стресу, має також досить широкий спектр визначень та синонімічних понять, проте ми можемо комплексно сказати, що стресостійкість є певною системою особистісних характеристик і відповідних емоційних реакцій та моделей поведінки, що

сприяють ефективній адаптації до стресору та забезпечують комфортну життєдіяльність людини у соціумі.

Високий рівень стресостійкості характеризується врівноваженістю, впевненістю у собі й у власних спроможностях, розкутістю, низьким рівнем тривожності, вольовим самоконтролем, а також характеристиками мотиваційної сфери – мотивацією соціальної значимості праці, професійними досягненнями та майстерністю; високим рівнем інтернального локусу контролю й готовністю до діяльності [6].

Для сутнісного розуміння стресостійкості, необхідно розкрити питання компонентів, які включені у подане поняття.

Як основні компонентами, що включає стресостійкість, нами було визначені наступні чинники:

1. Емоційний інтелект – є важливим фактором стресостійкості та характеризується здебільшого через компонент емоційної саморегуляції, проте важливою є і гармонійність між складовими емоційного інтелекту (у тому числі і гармонійність їх розвитку) [4].
2. Ресурсність – є певним індикатором наповнення особистості ресурсами, здатними мотивувати її до подолання стресових ситуацій (За Дорошем І. М.) [1].
3. Копінг-поведінка (та стратегії копінг-поведінки як метод управління стресором) – у широкому сенсі копінг включає всі типи взаємодії суб'єкта з ситуацією, спрямовані на її оволодіння, перетворення, пом'якшення, або уникнення. За Р. Лазарусом копінг – це когнітивна і поведінкова діяльність людини, яка стимулюється стресорами (зокрема в професійній діяльності) Тобто, це поведінка людини у стресовій ситуації. Всього виокремлюють 3 базисні копінг-стратегії, а саме уникнення, пошук соціальної підтримки та розв'язання проблем [5].
4. Самооцінка – як ядро особистості має досить сильний вплив на стресостійкість особистості. Так Т. А. Ткачук підкреслює значення адекватно високого рівня самооцінки особистості у організації людиною

доцільності своєї поведінки, діяльності та стосунків з іншими у зв'язку з залежністю від поданого аспекту критичності та вимогливості до себе, ставлення до своїх невдач або успіхів [7].

Всі вказані чинники є взаємопов'язаними і роблять людину стійкою до стресу, що проявляється у конкретних характеристиках особистості та відповідно її діях.

Проте нам важливо розуміти психологічні особливості професійної діяльності персоналу благодійної організації в умовах воєнного стану задля виокремлення аспектів, що зумовлюють особливості стресостійкості волонтерів.

Волонтерство – просоціальна та альтруїстична діяльність, яка здійснюється добровільно та без матеріальної вигоди для волонтера. Дж. Бейкер резюмуючи результати свого дослідження, виокремлює основними причинами волонтерства почуття обов'язку, моральної повинності, бажання свого внеску у життя рідного міста або регіону, можливість набуття нових навичок та корисного досвіду, доповнюючи це вираженою потребою творити щось корисне у вільний час [3].

Особливістю і рушійною силою розвитку українського волонтерства – є робота в умовах військового стану. Тут варто відмітити, що активність благодійних організацій та волонтерів кожен раз підсилюється під час кризових для нашого суспільства подій. Так спалах волонтерства в Україні з особливою силою розгорнувся у 2014 році у зв'язку з воєнним конфліктом на Донбасі. На момент 2022–2023 року, волонтерський рух, пов'язаний із війною з росією, здобув велике визнання у суспільній та державній сфері [2].

Важливо відмітити, що мотиви волонтерської діяльності у кризові періоди і в мирний час є різними. У ситуації кризових подій провідним мотивом становиться збереження безпеки себе, своєї сім'ї і свого суспільства як середовища життя.

Попри те, що благодійна діяльність під час воєнного стану не має високих стандартів щодо певної професійної підготовки, вона має низку

вимог до психологічних особливостей людини. Це пов'язано з тим, що часто необхідні завдання потрібно виконувати у екстремальних умовах або ситуаціях обмеженого часу щодо прийняття рішень. Це зумовлює актуальність розгляду стресостійкості у контексті діяльності волонтера.

Основними характеристиками стресостійкої особистості є впевненість, просоціальність, висока мотивація і активність, високий рівень функціональних можливостей нервової системи та професійна і спільна готовність. Проаналізовані нами дослідження, проведені серед персоналу благодійної організації, вказують на підвищену тривожність, страх бути відторгнутими, не виправдати очікування та незадоволеність потреби у соціальному схваленні та визнанні серед волонтерів. Таким чином, найбільш проблемною позицією у стресостійкості серед волонтерів є аспект самооцінки, тривожності та негативних емоцій. Відповідно до нашого теоретичного дослідження, це основні аспекти, що можуть негативно впливати на резистентність до стресу у персоналу благодійної організації під час воєнного стану.

Отже, волонтерство як форма діяльності характеризується добровільністю та матеріальною безкорисністю. Це формує унікальні фактори мотиваційного аспекту її працівників, що направлені на альтруїзм та/або соціальні інтереси.

Благодійництво під час воєнного стану в Україні характеризується стрімким ростом кількості добровольців, що зумовлює і збільшення кількості волонтерів-новачків. Це люди, що з однієї сторони мотивовані до діяльності, з іншої – не мають відповідного досвіду, а тому стикаються з певним викликом. І хоча волонтерство як вид діяльності за своєю специфікою не висуває високих вимог до професійної підготовки добровольців, проте потребує від людини ряд особистісних якостей для ефективної праці, що особливо актуально під час роботи в умовах воєнного стану, коли ризики для життя добровольця суттєво збільшуються. «Ідеальний портрет» волонтера виглядає як сильна просоціальна людина з високим емоційним інтелектом, що прагне допомогти та викликає довіру у інших, проте не дозволяє себе принижувати, чи маніпулювати.

Незважаючи на тенденцію довіри населення до волонтерів, дослідження серед самих добровольців продемонстрували підвищену тривожність та страх бути відторгнутими, не виправдати очікування та незадоволеність у соціальному схваленні та визнанні. Також актуальною є можлива проблематика переживання волонтерами своєї меншовартості, якщо група, якій він надає допомогу має великий соціальний авторитет або занадто високого перфекціонізму по відношенню до себе у результаті гіпервідповідальності.

Ми вважаємо перспективами розвитку дослідження стресостійкості волонтерів в умовах воєнного стану проведення практичного дослідження серед добровольців задля доповнення теоретичного аспекту аналізу та створення технології, метою якої є підвищення стресостійкості персоналу благодійних організацій в актуальних на сьогоднішній час умовах воєнного стану.

Список використаних джерел:

1. Дорош І. М. Ресурси особистості як чинник стресостійкості державних службовців. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія «Проблеми економіки та управління»*. 2020. № 2 (8). С. 144–152. URL: https://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2020/nov/22614/vse-146-154_0.pdf (дата звернення 10.04.2023).

2. Зливков В. Л., Лукомська С. О. Психологічні особливості волонтерської діяльності у сучасній Україні: мотиваційний аспект. *Науковий вісник МНУ імені В. О. Сухомлинського. Психологічні науки*. 2015. № 2 (15). С. 40–46. URL: <http://mdu.edu.ua/wp-content/uploads/psihol-visnik-15-2015-9.pdf> (дата звернення 10.04.2023).

3. Коломієць Л. І., Глиздова А. Ю., Узвенчук В. С. Психологічні особливості мотивації волонтерської діяльності. *Психологічний часопис*. 2017. № 5 (9). С. 81–88. URL: https://www.researchgate.net/publication/326407446_PSIHOLOGICNI_OSOBLIVO_STI_MOTIVACII_VOLONTERSKOI_DIALNOSTI (дата звернення 19.04.2023).

4. Максѡм К., Шульга Д. Емоційний інтелект як чинник формування стресостійкості майбутніх соціальних працівників. Scientific Collektion «InterConf»: SCIENTIFIC RESEARCH IN XXI CENTURY, 2021.№ 11–12 URL: <https://ojs.ukrlogos.in.ua/index.php/interconf/article/view/15959> (дата звернення 20.04.2023).

5. Похлєстова Ю. О. Копінг як функція стресостійкості особистості. December 2019. С.1–10. DOI: 10.31812/psychology.v9i0.3762 URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/288294161.pdf> (дата звернення 15.01.2023).

6. Тютюнник Л. Л. Поняття стресостійкості особистості в сучасному науковому дискурсі. *Психологія особистості*. Вип. 13. Т. 2. 2020. С.158–163. URL: http://habitus.od.ua/journals/2020/13_2020/part_2/28.pdf (дата звернення 15.01.2023).

7. Тептюк Ю. О. Психологічні умови розвитку стресостійкості у соціальних працівників різних вікових категорій: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. психол. наук: 19.00.07. Київ, 2021. 23 с.

Євгенія Бабаєвська,

студентка Сумського державного університету.

ОСОБЛИВОСТІ СПІВЗАЛЕЖНОСТІ ОСІБ РАННЬОЇ ДОРОСЛОСТІ З РІЗНИМ РІВНЕМ САМОСТАВЛЕННЯ

Актуальність теми. Тема «Особливості співзалежності осіб ранньої дорослості з різним рівнем само ставлення» є досить актуальною, оскільки залежність людей від різних речей та інших людей може мати значний вплив на їхнє життя. Рання дорослість є періодом, коли людина починає стикатися з новими викликами та відповідальностями, такими як вибір кар'єри, створення сім'ї тощо. У цьому віці особливо важливо мати високий рівень само ставлення, щоб здійснювати свої власні рішення та контролювати своє життя. Проте, деякі люди можуть мати низький рівень само ставлення та бути співзалежними від